

F A X E K O M M U N E

Udviklings- strategi for

LANDSBYERNE

2016

INDHOLD

1.	Opsamling	3
2.	Om Dialogprojektet	5
3.	Profil	7
4.	Potentialer og udfordringer	9
5.	Anbefalinger fra konsulentteam	12
6.	Vision, position og fokusområder	13
7.	Puljer og fonde	14
8.	Projekter	16

1. OPSAMLING

Vision:

Det moderne landsbyliv leves i Faxe Kommune

Sådan lyder det fra borgerne i landsbyerne og landområderne, når de sætter en overskrift på fremtidens landsbyer og landområder i Faxe Kommune.

Den samlede vision er en del af udviklingsstrategien for landsbyerne og landområderne. Udviklingsstrategien er udarbejdet med hjælp fra borgere, som har udvist et stort engagement og er kommet med masser af gode idéer til, hvordan landsbyerne og landområderne i Faxe Kommune skal udvikle sig fremadrettet. Der er ildsjæle og folk i landsbyerne og landområderne, der brænder for fællesskabet og støtter op om de lokale initiativer og arrangementer. Frem for alt er der en fælles tro på, at borgerne selv kan føre mange af de gode idéer ud i livet.

Landsbyernes borgere er bevidste om, hvad de mener, der skal fokuseres mere på i fremtiden. Der skal overordnet være bedre rammer for fælleskab, fokus på forskønnelse, tilgængeligheden til naturen skal styrkes, boligtilbuddet skal styrkes ligesom infrastrukturen og erhvervslivet skal udvikles.

Nogle af de konkrete idéer, som landsbyernes borgere har fået er eksempelvis:

- Landsbykoordinator og mere netværk mellem byerne
- Flere mødesteder
- Forbedring af fibernet og mobilnet
- Mærkning af historiske steder i landsbyerne
- Gadekærs-rensnings-kit
- Byvandring med fokus på at identificere kvaliteterne
- Fokus på deleøkonomi
- Etablere rekreative stier og cykelstier, der fungerer som sikre skoleveje

OM DIALOGPROJEKTET

Faxe Kommune igangsatte i 2015 et dialogprojekt med borgerne i landsbyerne og syv bysamfund med det formål at skabe konkrete, lokalt forankrede strategier for udvikling af de enkelte områder frem mod 2030. Dialogprocessen er i gang og har indtil videre resulteret i denne udviklingsstrategi for landsbyerne. Dialogen fortsætter, efter udviklingsstrategien er på plads. Udviklingsstrategierne udstikker den overordnede retning for udviklingen af landsbyerne og landområderne og fungerer som et konkret værktøj, vi kan bruge i det videre arbejde med idéerne. Udviklingsstrategien indeholder en beskrivelse af projektet og af landsbyernes profil, en analyse af potentialer og udfordringer, en vision, position, fokusområder og projekter - alt sammen formuleret på baggrund af input fra landsbyernes borgeres løbende input gennem dialogprocessen indtil nu.

Der er masser af gode idéer i landsbyerne, og man mærker lysten til at komme i gang og til at samarbejde om projekterne. Borgerne i landsbyerne er klar og opfordringen til dem er, at de skal i gang med at nedsætte flere arbejdsgrupper omkring de mange idéer og projektforslag, udvælge ansvarlige og begynde en fondsansøgningsproces, så de gode projekter kan føres ud i livet og skabe fremtidens landsbyerne.

Det tilknyttede team af konsulenter, 2+1, Manto og Absolut Landskab, har på baggrund af input fra dialogprocessen, vision, fokusområder og projekter samt deres forskellige fagligheder og professionelle baggrunde udarbejdet en række anbefalinger, der kort kan opsummeres:

- Styrk organiseringen af landsbyer med tovholdere for hver landsby/område
- Deleøkonomi og andelstanken passer godt til branding af livet på landet
- Udarbejd manual til at flytte på landet for at brande Faxe og landområderne
- Synliggør og koordiner de nuværende og fremtidige deleøkonomiske tilbud

Fortsæt det gode arbejde! Der er en masse af indbyggere, som gerne vil udvikle landsbyerne – derfor skal I finde et sted at mødes, udvælge ansvarlige, nedsætte arbejdsgrupper, etablere en god kontakt til kommunen og begynde at søge fonde og puljer. Det bliver spændende at følge med i landsbyernes udvikling frem mod 2030.

God læselyst.

2. OM DIALOGPROJEKTET

Dialogprojektet i Faxe Kommune er en del af kampagnen 'På Forkant', som Erhvervs- og Vækstministeriet ved Erhvervsstyrelsen, KL og Realdania står bag. Kampagnen skal hjælpe kommunerne uden for de store byer med at sætte gang i tilpasning, omstilling og udvikling i en situation, hvor mange kommuner oplever faldende befolkningstal og en mere skæv demografi. "På Forkant" skal være med til at skabe en positiv udvikling til gavn for hele Danmark og udvikle nye metoder, viden, erfaringer og netværk. Budgettet er på 30 millioner for de i alt 20 projekter, hvoraf kommunerne bidrager med 10 millioner.

Hvorfor et Dialogprojekt i Faxe Kommune?

Dialogprojektet har til formål at styrke samtalen mellem borgerne, politikerne og kommunen og skabe konkrete, lokalt forankrede strategier for udvikling af de enkelte områder frem mod 2030. Udviklingsstrategien for landsbyerne og landområderne er udviklet af borgerne, og det er dem, der skal føre planen ud i livet. Forhåbentligt kan borgerne genkende sig selv i strategien og bruge anbefalingerne i deres videre arbejde for lokal-samfundene. Desuden er strategien tænkt som et værktøj for Faxe Kommune og for den fortsatte tætte dialog mellem borgerne og den kommunale administration.

Dialogen mellem borgere, kommune og byråd bidrager til at få overblik over og forstå ønsker og behov i alle dele af kommunen. Planen er, at der afholdes dialogmøder, der kører som et årshjul med to mindre arbejds møder i foråret og et stort, åbent dialogmøde i efteråret. Her er alle velkomne til at møde op for at debattere udvikling og muligheder for lokalområderne. Disse møder bliver en fast del af borgerinddragelsen i Faxe Kommune, hvor byrådet ønsker en nær og konstruktiv dialog.

Hvad er en udviklingsstrategi for landsbyerne og landområderne?

Formålet med den lokale udviklingsstrategi er at sætte en fælles retning for udviklingen af landsbyerne og landområderne frem mod 2030. Udviklingsstrategien tegner indledningsvist et her-og-nu billede af landsbyerne og landområderne, der overordnet viser, hvad landsbyerne og landområderne kan byde på ud fra fakta, borgernes synspunkter og andet research. Dernæst beskrives de potentialer og udfordringer for udviklingen af landsbyerne og landområderne, der er kommet frem. Visionen beskriver drømmen om, hvad landsbyerne og landområderne skal have udviklet sig til i 2030.

Positionen placerer landsbyerne og landområderne i forhold til de andre bysamfund og landsbyer og landområder i Faxe Kommune. Fokusområderne viser, hvad borgerne overordnet set er blevet enige om at prioritere og koncentrere sig om at realisere for at indfri visionen. Projekterne beskriver de konkrete tiltag, som landsbyerne og landområdenes borgere skal eller er i gang med at realisere for at udvikle byområdet. Projekterne oplister og beskriver de idéer, der indtil nu er kommet frem i processen og opdateres løbende med de nye idéer og projekter, som landsbyerne og landområdenes borgere mener skal med.

Udviklingsstrategien afrundes med en liste over de puljer og fonde, der kan blive afgørende i borgernes realisering af udviklingsstrategien.

Det er borgernes egen udviklingsstrategi

Udviklingsstrategien for landsbyerne og landområderne er borgernes. Den er udviklet på baggrund af borgernes input, holdninger og vurderinger. Og det er først og fremmest de lokale ambassadørers initiativ og drivkraft, der skal sikre, at planen og de tilknyttede idéer og projekter bliver ført ud i livet. Udviklingsstrategien skal være med til at understøtte udviklingen af landsbyerne og landområderne og skal ses som et supplement til de kommunale strategier, der også berører udviklingen af landsbyerne og landområderne. Udviklingsstrategien og den løbende dialog mellem landsbyernes ambassadører, kommunen og byrådet udgør samtidig en mulighed for løbende at synliggøre landsbyerne og landområdernes problemstillinger, ønsker og behov over for kommune og byråd.

DATAGRUNDLAG OG INPUT

Udviklingsstrategien bygger på interviews med borgere, der har vist interesse for at gå i nærmere dialog, på input fra de tre dialogmøder, der har været afholdt indtil videre og på research fra konsulentteamet. Udviklingsstrategien er med andre ord et udtryk for, hvordan de deltagende borgere ser på landsbyerne og landområderne i dag og for deres ønsker til landsbyerne og landområderne i fremtiden.

3. PROFIL

Om landsbyerne og landområderne

Landsbyerne og landområderne i Faxe Kommune har landlig charme, højt til himlen og indeholder en lang række forskellige og særegne kvaliteter. De har alle nærhed til naturen, hver deres lokale kultur og nogle har tydelige kulturhistoriske kendetegn, der giver dem en identitet. Som udgangspunkt er landsbyerne små. Nogle har et indbyggertal på omkring 100 indbyggere, mens én landsby har mere end 200 indbyggere. Landsbyerne har gamle mejerier, gårde og smukke landsbyrum, men også nedslidte bygninger, en mangelfuld kollektiv transport og kun få har adgang til fibernet. Ud over de kulturhistoriske kendetegn rummer landsbyerne og landområderne også andre elementer, som er med til at gøre dem til noget særligt, f.eks. et fælleshus eller gadekær, en fodboldbane eller det gamle tingsted.

Regional beliggenhed

Faxes landsbyer og landområder ligger fordelt i Faxe Kommune. De ligger spredt i den sydsjællandske natur med både skov, bakker og kyst. Landsbyerne ligger fordelt omkring større stationsbyer som eksempelvis Faxe og Faxe Ladeplads, hvorfra der er ca. fem kvarter med tog til København. Derudover er der adgang til Sydmotorvejen fra området, og man kan være i København og Københavns Lufthavn på lidt over en time.

Lokal Infrastruktur

Landsbyerne ligger i det åbne land og i et netværk af vejforbindelser og stiforbindelser. Generelt for landsbyerne er tilgængeligheden til naturen mangelfuld. Ligesom stiforbindelser, cykelstier og den lokale kollektive transport også kan forbedres. Fibernettet og mobildækningen er ikke optimal eller helt fraværende i flere af landsbyerne og landområderne.

Servicetilbud og erhverv

Kendetegnende for flertallet af landsbyerne er, at de ikke har nogle funktioner, såsom servicetilbud, erhverv eller turisme, men primært fungerer som bosætningsbyer. Langt størstedelen af landsbyerne bærer præg af at have været landsbyer, hvor landbruget har været det primære erhverv. I nogle af landsbyerne er landbruget nu nedlagt, men i en stor del af byerne fungerer nogle af gårdene stadig som landbrug. Service og detailhandel findes generelt ikke i landsbyerne, men i stedet i de større byer som Dalby, Haslev, Faxe, Rønnede eller Karise. Enkeltmandsvirksomheder inden for forskellige erhverv ligger spredt rundt omkring i landsbyer og landområder. Ligesom der findes kirker i flere landsbyer samt forskellige kulturtilbud og overnatningsmuligheder.

Byrum og Bebyggelse

Byggekarakteren i landsbyerne er grundlæggende forskellig fra by til by, da der er forskellige baggrunde for samfundenes opståen i sin tid. Bebyggelsen består blandt andet af bindingsværkshuse, hvidkalkede lænehuse og stråttækte huse. Byrummenes udformning består blandt andet af snoede vejforløb, gadekær og gamle, smukke træer.

Grønne områder

Kendetegnende for alle landsbyerne er, at der findes et eller flere gadekær. Gadekærene har forskellig form og udtryk. Nogle er indrammet med betonkanter, mens andre er indrammet af store, grønne områder med buske og bænke. På nogle af gadekærene er der en stor åben vandflade. Flere steder virker gadekæret som samlingspunkt for byens borgere. Alle landsbyer ligger i store naturområder og flere ejendomme ligger i det åbne land. Her hives marker og natur ind i selve landsbyen.

LANDSBYERNES PROFIL ANNO 2016

REGIONAL BELIGGENHED	LOKAL INFRASTRUKTUR	SERVICETILBUD OG ERHVERV	BYRUM OG BEBYGGELSE
<p>Forbindelse til Sydmotorvejen</p> <p>Naboer til flere stationsbyer med fem kvarter til København og Københavns lufthavn</p>	<p>Beliggende i naturområder og i det åbne land</p> <p>Tilgængeligheden til den omkringliggende natur er ikke alle steder optimal</p> <p>Visse steder lokale cykel- og gangstier</p> <p>Fibernet og mobildækningen er ikke optimal</p>	<p>Det primære erhverv er landbrug</p> <p>Der findes derudover en række enkeltmandsvirksomheder inden for forskellige erhverv</p> <p>Der findes kirker i en lang række af landsbyerne</p> <p>Skoler, børnepasningsmuligheder og ældreinstitutioner findes i de større nabobyer</p> <p>Detailhandel findes inden for få til flere minutters kørsel i bil i nabobyerne</p>	<p>Forsamlingshuse i mange landsbyer, bl.a. Skuderløse, Leestrup Teestrup og Ulse</p> <p>Museum, Prins Carl Skole, i Store Torøje</p> <p>Roholte Aktivitets- og Foreningscenter</p> <p>Campingplads i Store Spjellerup</p>

GRØNNE OMRÅDER	FÆLLESSKAB OG FORENINGER
<p>Gadekær i de fleste landsbyer</p> <p>Nogle af landsbyerne har store grønne områder og flere ejendomme ligger i det åbne land</p>	<p>Førslev har en idrætsforening og en billardklub</p> <p>Borup har en idrætsforening, der tilbyder mange varierede sportsgrene</p> <p>Boldklub i Roholte</p> <p>Fælles menighedsråd for Ulse, Vester Egede, Øster Egede</p> <p>Værløse-egnens historiske forening – foreningen har mange aktiviteter som f.eks. foredrag, ture i naturen, rundvisninger og udgivelser</p>

Fællesskab og foreninger

Der ligger en række forsamlingshuse og foreninger spredt rundt i landsbyer og landområderne i Faxe Kommune, der til sammen tilbyder en lang række aktiviteter. I nogle områder oplever borgerne dog, at der er langt til nærmeste forsamlingshus eller andre fælleslokaler. Landsbyerne Skuderløse, Teestrup, Ulse og Leestrup har eksempelvis egne forsamlingshuse. Forsamlingshuset i Skuderløse, kaldet Bystævnet, har udlejningslokaler til fester og arrangementer. Førslev har også en idrætsforening med tilbud om flere forskellige idrætsaktiviteter. I Roholte findes det velfungerende Roholte Ak-

tivitets- og Foreningscenter (RAF), der består af bygningerne Roholte gl. Skole, Roholte gl. Forsamlingshus og Roholte boldklubs klubhus. Sammen med Roholte kirke har disse bygninger dannet det kulturelle centrum i byen de sidste mange hundrede år. Der er en tilstødende fodboldbane, der bruges flittigt.

4. POTENTIALER & UDFORDRINGER

Dette afsnit beskriver potentialer og udfordringer for landsbyerne og landområderne fordelt på de temaer, der er blevet vægtet som centrale af borgerne på tværs af landsbyer og landområder gennem dialogprocessen.

BYUDVIKLING

Potentiale

POSITION SOM BOSÆTNINGSBYER

Der er potentiale for, at landsbyerne og landområderne kan positionere sig som gode steder at bosætte sig og imødekomme tendensen til, at flere rykker ud af de store byer. Husene i landsbyerne sælges generelt hurtigt og er attraktive for mange pendlere i forvejen. Der ses en generel tendens til, at flere ønsker at leve uden for byerne med fokus på et sundt og ærligt liv i relation til brug af ressourcer, hvilket også taler for, at landsbyer og landområder fokuserer på bosætning.

Der er flere naturskønne områder i nærheden af landsbyerne, og generelt er afstanden til naturen kort. Der er en landlig stemning og gadekær i flere af landsbyerne, ligesom der er fokus på deleøkonomiske initiativer og det at hjælpe hinanden lokalt. Alt sammen kendetegn, der styrker muligheden for at tiltrække nye borgere.

Udfordringer

FORFALDNE HUSE OG TILGROEDE GADEKÆR

Landsbyerne er meget forskellige, men generelt gælder det på tværs af landsbyerne, at de rummer mange nedslidte huse, og at gadekærene er tilgroede.

JORDSTYKKER PASSER IKKE TIL EFTERSPØRGSEL

I landområderne findes der mange store parceller – jordstykker – hvis størrelse tidligere havde et klart formål. Størrelsen på parcellerne er imidlertid blevet en barriere i forhold til at afsætte dem i deres nuværende størrelse. Derfor kan de med fordel opdeles, så de tilgodeser nogle nye målgruppers behov.

MANGEL PÅ TILBUD TIL UNGE

Der er begrænsede servicetilbud, mange skal tage langt for eksempelvis at komme på biblioteket. Generelt er der en udfordring forbundet med mangel på mødesteder i landsbyerne.

NATUR OG GRØNNE OMRÅDER

Potentiale

NÆRHED TIL NATUREN

Naturen er den primære grund til at folk flytter på landet. Landsbyerne ligger i naturområder, og det vil være oplagt at synliggøre og styrke nærheden til naturen. Det ville i den forbindelse være relevant at kigge på fremtidens boligbehov og tendensen for fritidslandbrug, der potentielt set ville kunne tiltrække unge familier fra byerne.

Udfordring

MANGLENDE TILGÆNDELIGHED

Landsbyerne ligger i umiddelbar nærhed til naturen, men mange borgere påpeger alligevel, at tilgængeligheden til naturen flere steder er mangelfuld. Det skyldes dels den intensive landbrugsdrift og produktionsjordene, som nogle borgere oplever er en barriere i adgangen til naturen, ligesom manglende stiforbindelser flere steder svækker tilgængeligheden til naturen. Adgangen til naturen svækkes også af, at den kollektive transport generelt opleves som mangelfuld og giver få muligheder for på den måde at få adgang til naturen.

INFRASTRUKTUR

Udfordringer

MANGLENDE GÅ- OG CYKELSTIER

I de enkelte landsbyer er der mangel på gode stisystemer, der dels forbinder den enkelte landsby med den omkringliggende natur og skaber attraktive forbindelser i den enkelte landsby. Dels er der mangel på gode og sikre cykelstier fra landsbyerne til de byer, som de enkelte landsbyer knytter sig til i forhold til skoler og dagsinstitutioner, fritidsaktiviteter m.v.

INTERNET OG MOBIL

Landsbyerne og landområder har forskellig dækning, når det kommer til mobil og fibernet. Flere borgere udtrykker, at det er svært at få etableret fiberforbindelser i deres lokalområder. Årsagerne er blandt andet, at det er svært at finde en leverandør, der har økonomisk interesse i at etablere en forbindelse, eller at det vil blive alt for omkostningstungt at få etableret en forbindelse.

ORGANISERING

Udfordringer

TVÆRGÅENDE SAMARBEJDE

Landsbyerne arbejder på nuværende tidspunkt ikke sammen om de udfordringer, som de enkelte landsbyer har tilfælles, og som gælder på tværs af landområderne. Det gælder for eksempel i forhold til oprensning af gadekær og oprettelsen af tværgående cykelstier.

FINDE FÆLLES UDGANGSPUNKT FOR SAMARBEJDE

Flere borgere efterlyser, at landmændene og flere af de andre store lodsejere sammen med borgerne finder et fælles udgangspunkt for at samarbejde, så man i fællesskab initierer og udstikker en retning for de områder og temaer, som man med fordel kan finde en fælles retning for til alles fordel. Det gælder for eksempel adgang til naturen m.v.

REPRÆSENTATION AF UNGE

Der er en ringe repræsentation af de yngre generationer i diverse fælles organisationer og foreninger. Det gør, at det er svært at målrette projekterne til de unge, ligesom det er svært at sætte projekter og tiltag i gang og sikre, at de drives videre i fremtiden.

ERHVERV OG ENTREPRENØRER

Potentiale

ENTREPRENANTE INDBYGGERE

I flere landsbyer og landområder er der stærke fællesskaber med entreprenante folk med gode idéer og kræfter. Der er således potentiale for, at det entreprenante miljø kan styrkes og udbygges yderligere, eksempelvis ved etablering af mødesteder og koordinatore. Eksempelvis har Alslev mange aktiviteter i gang.

Udfordring

IKKE OPTIMALE VILKÅR FOR VIRKSOMHEDER

Der er ikke optimale vilkår for virksomheder og hjemmearbejdspladser på grund af manglende fibernet og mangelfuld mobildækning.

5. ANBEFALINGER FRA KONSULENTTEAM

Det tilknyttede team af konsulenter, 2+1, Manto og Absolut Landskab, har på baggrund af de input, der er kommet frem i dialogprocessen, og på baggrund af konsulentteamets forskellige fagligheder og erfaringer udarbejdet en række anbefalinger:

Organisering af landsbyerne

Landsbyerne og landområder omfatter mange landsbyer og enkeltområder. Derfor kunne det være en mulighed at styrke organiseringen landsbyerne imellem, så der bliver udpeget en tovholder fra hver landsby/område. Tovholderen kunne koordinere lokalt og på udvalgte områder samarbejde med den tovholder, der bygger bro til Faxe Kommune, hvor det giver mest værdi.

Andelstanken, deleøkonomi og livet på landet

Landsbyerne og landområderne har allerede vist stor interesse i at organisere indkøb på tværs af kommunen og etablere deleøkonomiske tiltag samt andelsforeninger. Alle disse tiltag og måden at organisere sig på passer godt til branding af Faxes landsbyer og landområder, som steder hvor man holder mere sammen, kommer hinanden mere ved og hjælper hinanden med hverdagens udfordringer. Det er ikke sikkert, at virkeligheden helt lever op til det, men drømmen trives og kan få folk til at flytte.

Manual til at flytte på landet

En mulighed for at synliggøre det gode liv på landet i Faxe Kommune kunne være at udarbejde en manual for, hvordan man bedst flytter og lever på landet. Manualen kunne være fuld af praktiske råd og relevante beretninger. Den kunne potentielt være en reel hjælp i dagligdagen og blive almen-gyldig i Danmark for byboere, der gerne vil tage springet fra byen og ud. Bogen kan være med til at sætte Faxe Kommune og Faxes landsbyer og landområder på landkortet, og udarbejdelsen af bogen vil tilmed skabe grundlag for samarbejder og fællesskaber på tværs af Faxes landområder.

Synliggørelse af deleøkonomiske tilbud

En digital platform vil styrke de deleøkonomiske tiltag i Faxe Kommune, så flere får gavn af de ting og faciliteter, som stilles til rådighed for borgerne. Et eksempel er det mobile mosteri, som mange ikke kender til og derfor endnu ikke har fået gavn af.

Hvis man kan synliggøre og booke det på en fælles digital platform, f.eks. en hjemmeside eller facebookside vil flere få kendskab til det og benytte det.

6. VISION, POSITION OG FOKUSOMRÅDER

Borgere fra landsbyerne og landområderne i Faxe Kommune har været med til at udvikle vision og fokusområder for landsbyerne, som beskrives i det følgende.

VISION FOR LANDSBYERNE

Det moderne landsbyliv leves i Faxe Kommune

Landsbyerne i Faxe Kommune skal gå i front, omkring hvordan det moderne liv leves på landet. Her er det muligt at finde en bolig til alle behov og skabe balance mellem at arbejde i byen og have et godt fritidsliv på landet. Her bliver man en del af et fællesskab, der byder alle indenfor og udveksler viden, idéer og nødvendigheder, og som sikrer et godt og trygt liv med en nærhed til både hinanden og naturen. Erhvervslivet har gode rammer med hurtigt internet og god mobildækning.

POSITION PÅ DET KOMMUNALE LANDKORT

Landsbyerne og landområdernes vision adskiller sig i sagens natur fra de visioner, der er udarbejdet for byområderne i Faxe Kommune ved netop at slå på, at det handler om landet. Derfor er fokuset i visionen om at leve et moderne liv på landet tættere på naturen noget helt særligt set i forhold til visionerne for byområderne.

FOKUSOMRÅDER

Rammer for fællesskaber

Skabe bedre rammer som muliggør samarbejde og koordinering på tværs, pendlerstationer, arbejdsfællesskaber og deleøkonomiske initiativer, hvor man hjælper hinanden lokalt.

Forskønnelse og identitet

Forskønne og transformere gamle bygninger og oplejede områder og synliggøre historien.

Natur og diversitet

Styrke tilgængeligheden til naturen og alsidigheden af landskabelige elementer f.eks. træer, blomster og buske.

Boligtilbud og -udvalg

Skabe boliger til alle i forskellige livsfaser.

Infrastruktur

Styrke trafikale stiforbindelser, cykelstier og sikre skoleveje. Dertil skal infrastrukturen styrkes i form af bedre fibernet og mobildækning samt en udbygning af det eksisterende kloaksystem.

Erhvervsudvikling

Udnytte rammerne for, at erhvervsliv kan trives i de gamle bygninger med fokus på at tiltrække og oprette en finansiel bæredygtig fiberforbindelse.

7. PULJER OG FONDE

Nedenfor vises en række eksempler på puljer og fonde, der kan vise sig relevante i arbejdet med de lokale projekter.

LAG

De Lokale Aktionsgrupper yder tilskud til etablering af henholdsvis attraktive levevilkår eller nye arbejdspladser i Landdistrikterne. Attraktive levevilkår i landdistrikter kan f.eks. være etablering af netværk, faciliteter til kulturelle aktiviteter eller servicefaciliteter, fornyelse af landsbyer f.eks. i form af renovering af bygninger, miljøprojekter ved veje, projekter om den lokale natur- og kulturarv og kultur- eller fritidsaktiviteter på landbrugsbedrifter.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.livogland.dk

REALDANIA

Realdania støtter bredt forskellige initiativer, som gør en positiv forskel og er med til at udvikle og forandre det byggede miljø i Danmark. Der arbejdes inden for tre fokusområder: byen, byggeriet og bygningsarven. Hvert år udpeges der herudover en række særlige indsatsområder.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.realdania.dk

FRILUFTSRÅDET

Friluftsrådet yder støtte via tips- og lottomidler til friluftslivet, herunder bl.a. materialer og udstyr til friluft aktiviteter, faciliteter og udstyr, der øger befolkningens forståelse for naturen samt mulighed for friluft aktiviteter, etablering af f. eks. overnatningshytter, lejrpladser, skibe, naturskoler, informationscentre og friluftsgårde samt formidling af samspillet mellem naturen og kulturhistorien.

Ansøgningsfrist: 1. marts, 1. juli og 1. november.

Yderligere information: www.friluftsradet.dk

LOKALE OG ANLÆGSFONDEN

Lokale og Anlægsfonden har til formål at udvikle og støtte byggeri inden for idræts-, kultur- og fritidsområdet. Det kan være fra renovering af en spejderhytte til en storstilet udbygning af et klubhus, fra oprettelsen af et lokalt samlingssted for skatere til store kultur-, musikhuse og idrætsanlæg. Det kan være idræt, børne- og ungdomsformål, teater, musik, film, dans, friluftsliv med mere. Puljen kan søges af foreninger og institutioner inden for idræts-, kultur- og fritidsområdet.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.loa-fonden.dk

NORDEA FONDEN

Nordea Fonden yder støtte til projekter, der fremmer det gode liv. Det vil sige projekter, der enten er sunde for sjæl eller legeme. Fonden fokuserer på fire områder: sundhed, motion, natur og kultur, og vægter aktiviteter af høj kvalitet og originalitet, som aktivt involverer mange mennesker. Der ydes støtte til projekter i alle størrelser og på både lokalt, regionalt og nationalt niveau.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.nordeafonden.dk

SPOR I LANDSKABET

Giver støtte til nye spor og stier i naturen. Spor i landskabet kan støtte med op til 50% af materialerne til etableringen. Både lodsejere, stigrupper, lokale personer og borgere kan søge puljen.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.spor.dk

LANDSBYGGEFONDEN

Landsbyggefonden støtter og udvikler landets almene boligbyggeri og yder støtte til boligorganisationer i forbindelse med renovering, huslejenedsættelse og boligsocial indsats.

Ansøgningsfrist: Løbende.

Yderligere information: www.lbf.dk

LANDDISTRIKTSPULJEN

Landdistriktspuljen støtter to typer projekter: forsøgsprojekter og projekter på de små øer.

Overordnet set støttes projekter, der kan fremme en bæredygtig udvikling i landdistrikterne og på øerne. Både foreninger, private, selvejende og offentlige institutioner samt kommuner kan få støtte fra puljen.

Ansøgningsfrist: Opdateres på hjemmesiden.

Yderligere information: www.livogland.dk

INNOVATIONSRADAR

Innovationsradar.dk er et webbaseret online-værktøj, der giver overblik over ca. 150 fonde og støtteordninger med relevans for byggeriet. Derudover indeholder sitet værktøjer og guidelines til, hvordan den gode idé kan udvikles til et flyvefærdigt projekt samt en eksempel-samling med cases, der har opnået funding.

Yderligere information: www.innovationsradar.dk

"TAK FOR DONATIONEN HR. FOND"

AF TORBEN STENSTRUP

Håndbog fra 2011 til når der skal søges penge til projekter i fonde og puljer. Har du en idé til et projekt i en forening eller organisation og mangler du bare lige penge til projektet? Så kan bogen her være god at læse.

Du får rigtig god hjælp på vejen - både med dit projekt og med dine fondsansøgninger.

Yderligere information: www.foreningsforlaget.dk

8. PROJEKTER

Nedenstående oversigt gennemgår, hvilke projekter og idéer, borgerne har nævnt i løbet af dialogprocessen indtil nu. Listen omfatter både mere eller mindre udviklede projekter og idéer, der kræver yderligere udvikling og organisering for at blive til egentlige projekter. Listen skal ses som et bruttokatalog, og nogle ideer vil muligvis falde fra over tid, da de mister deres relevans. Listen vil blive opdateret i forbindelse med den fremtidige dialog.

RAMMER FOR FÆLLESSKABER:

PROJEKTITTEL	Landsbykoordinator og mere netværk mellem byerne.
BESKRIVELSE	En landsbykoordinator skal sikre udvikling og drift af tværgående samarbejder i landsbyerne.
TIDSPERSPEKTIV	Kort- til langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Rammer for fællesskab.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en afklaring af, hvor projektet er i processen.

PROJEKTITTEL	Flere mødesteder.
BESKRIVELSE	Der mangler mødesteder – f.eks. en ungdomsklub, frivilligt baserede caféer, foreningshuse samt bedre muligheder for friskoler.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Rammer for fællesskab.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Synliggøre mobilt mosteri.
BESKRIVELSE	Det mobile mosteri og fællesskabet omkring dette skal synliggøres, og mosteriet skal sendes rundt mellem landsbyerne.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Rammer for fællesskab.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Nabohjælp.
BESKRIVELSE	Synliggørelse af nabohjælp for at øge trygheden.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Rammer for fællesskab.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

FORSKØNNELSE OG IDENTITET:

PROJEKTITTEL	Forskønnelse af landsbyerne.
BESKRIVELSE	Forskønnelse af landsbyerne, herunder nænsom og strategisk nedrivning af forfaldne bygninger. Dertil udarbejdelse af manual om tilgang til forskønnelse af landsbyer og etablering af tværgående facade/forskønnelsesråd.
TIDSPERSPEKTIV	Langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Forskønnelse og identitet.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav plan for udarbejdelsen af by forskønnelses strategien.

PROJEKTITTEL	Gadekær-rensnings-kit.
BESKRIVELSE	Der ønskes et tværgående gadekærs-rensnings-kit, som skal rejse mellem landsbyerne.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Forskønnelse og identitet.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Mærkning og fortælling om historiske steder i landsbyer.
BESKRIVELSE	Mærkning af historiske steder med henblik på profilering og tiltrækning.
TIDSPERSPEKTIV	Langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Forskønnelse og identitet.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

NATUR OG DIVERSITET:

PROJEKTITTEL	Øget tilgængelighed til naturen.
BESKRIVELSE	Øget tilgængelighed til naturen via stier og styrk oplevelseskvaliteterne i landskabet.
TIDSPERSPEKTIV	Langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Natur og diversitet.

ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

BOLIGTILBUD OG -UDVALG:

PROJEKTTITEL	Etablere andelsforeninger.
BESKRIVELSE	Etablere andelsforeninger i landsbyerne til realisering af projekter.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Boligtildbud og -udvalg.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

INFRASTRUKTUR:

PROJEKTTITEL	Rekreative stier og cykelstier, der fungerer som sikre skoleveje.
BESKRIVELSE	Bedre stisystemer i landsbyerne, hvilket også kan fungere som sikre skoleveje. Etablering af tværgående cykelstier mellem landsbyerne.
TIDSPERSPEKTIV	Langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTTITEL	Forbedring af fibernet.
BESKRIVELSE	Fokus på forhandling og synliggørelse af problemstillingen over for kommunen, teleselskaber og andre relevante beslutningstagere, der kan være med til sikre fibernet til flere og bedre mobildækning.
TIDSPERSPEKTIV	Kort- til langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTTITEL	Bedre løsning ift. spildevand.
BESKRIVELSE	Kommunen burde stille krav eller informere om fordelene ved separering af spildevand i vandtyper ifbm. byggetilladelser for at lette presset på udfordret kloaksystem i landsbyer og øge fokus på bæredygtighed. Udbygning af kloaksystemer.
TIDSPERSPEKTIV	Kort- til langsigtet.

TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Øget trafiksikkerhed og kollektiv trafik
BESKRIVELSE	Øget trafiksikkerhed og formidling af Flex-trafik.
TIDSPERSPEKTIV	Langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Reetablering af gamle stier.
BESKRIVELSE	Reetablering af gamle stier og fælles tilgang til at komme i dialog med ejere af relevante arealer.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTITTEL	Alternativ fartbegrænsningstiltag.
BESKRIVELSE	Alternativ fartbegrænsning – i én af landsbyerne havde de markant sænket farten efter de havde sat ænder ud i gadekærene.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Infrastruktur.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

ERHVERVSUDVIKLING:

PROJEKTITTEL	Byvandringer med fokus på at identificere kvalitetene.
BESKRIVELSE	Byvandringer, der identificerer arkitektoniske og landskabelige kvaliteter.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Erhvervsudvikling.

ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTTITEL	Erhvervsgodkendte fællesfaciliteter.
BESKRIVELSE	For at styrke erhvervsudviklingen i landsbyerne og de enkeltmandsvirksomheder, der allerede er.
TIDSPERSPEKTIV	Kort-til langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Erhvervsudvikling.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

PROJEKTTITEL	Kontorfællesskaber.
BESKRIVELSE	Kontorfællesskaber og pendlerstationer.
TIDSPERSPEKTIV	Kort-til langsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Erhvervsudvikling.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.

FORSKØNNELSE OG IDENTITET OG RAMMER FOR FÆLLESSKAB:

PROJEKTTITEL	Fokus på deleøkonomi.
BESKRIVELSE	<ul style="list-style-type: none"> · Fælles indkøb via en fælles platform f.eks. hjemmeside. · Fælles indkøb af planter og udarbejdelse af fælles manual til drift og pleje. · Etablere andelsforeninger i landsbyerne til realisering af projekter. · Kortlægning og oversigt over forsamlingshuse og lokaler egnet til mødesteder. · Blomster ved byskilte til differentiering og profilering af landsbyer. Kan indkøbes fælles. · Fælles handyman/pedel for landsbyerne, der står for vedligehold for at undgå forfald. Evt. fælles aftale med lokalt håndværkerfirma.
TIDSPERSPEKTIV	Kortsigtet.
TILKNYTNING TIL FOKUSOMRÅDER:	Forskønnelse og identitet og rammer for fællesskab.
ANSVARLIG	Der er endnu ikke udvalgt en ansvarlig kontaktperson.
HANDLINGER	Nedsæt arbejdsgruppe, udpeg en ansvarlig kontaktperson og lav en plan for processen.